UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Novissima Polyanthea, In Libros XX. Dispertita

Dominicus

Francofurti, 1613

Honestas, Honestum

urn:nbn:de:hbz:466:1-97211

Visual Library

…daret, Sicut nunc ipſo volente fœtus in vtero creatur: & …nos qui initio poſiti ſunt, natura conſequitur: Ita etiam hu…m corpus è terra ipſo volente concreuit, & compactus eſt, & …factum eſt & ſanguis, & cutis, & adeps, & nerui, & venæ & ar…æ, & cerebrum, & medulla, oſſium ſuſtentacula, & oculorum …cæ, & pupillæ puritas, & aurium flexuoſi meatus & odorum …prehenſio, & oris ad loquendum inſtrumentum: in quo dentes …dem implent vſum chordarum, lingua vero imitatur plectrum, …ſus autem dextram muſici. Cæterum quis pro dignitate ſatis poſ…mirari huius vita præditi animalis formationem? Quam & mul…ti conantur calumniari, & imprimis Manetis ſucceſſores. Quam…tem non Deum, ſed Saclam id formaſſe dicunt, qui eſt princeps …tenebræ. Græcorum autem ſapientes, Socrates, & Hippocrates, & …, & Xenophon, & Ariſtoteles, & Galenus: & innumerabiles …humani corporis aptam compoſitionem ſuſpiciunt, & admi…tur vſum vniuſcuiuſq; particulæ, fatenturq; laudes ſuas ſupera…præclari vniuerſorum artificis ſapientia, quæ in hoc animali cer…. *In Epitome Diuin. decret. c. de Homine fol.* 400.

D. Hieronymi Naſci de adulterio, non eius eſt culpa qui naſcitur, …illius qui generat. Quomodo in ſeminibus non peccat terra …fouet, non ſemen quod in ſulcis iacitur, non humor & calor …ꝰus temperata frumenta in germen pullulant: ſed (verbi gratia) …& latro, qui fraude & vi eripit ſemina: Sic in generatione ho…num recipit terra, id eſt, vulua quod ſuum eſt, & receptum con…, confotum corporat, corporatum in membra diſtinguit. *Ad …machum.*

Antonij monachi, vt humida materia ignem. Sic hominum na…tura bonum vix deprehendit, plurimi autem ad mala perpetranda prompti & idonei ſunt. *In Meliſſa, par. 1. ſerm.* 69.

B. Anſelmi, Humana natura tam facile per vitia; quam per pla…num profunditur aqua. Sic ergo agere debet qui eam reſtringere …, velut qui aquam currentem retinere contendit. Sicut e…nim ille qui aquam concludit in ſtagnum, atque coercet: Sic iſte …naturam humanam vagam infra regulam aliquam cohibere debet. …que ille procurat ne qua parte dirumpatur ſtagnum qua effluat …, & iſtum etiam præuidere concedet, ne ſuam in quoquam …excedet regulam, quo ad peccatum proruat. *In Similitudinibus …capite* 112.

Theueti. Vt chamæleon cutem habet adeo tenuem ac pelluci…dam, vt omnem eorum quibus vel ipſe inſidet, vel ad ipſum acce…dit, imitetur colorem: Sic quoque genius & natura hominis …quo eſt ſubtilior, generoſior, eo ad omnem affectionem opportu…nior. *In apoph.*

Quemadmodum lex Iudæis poſita, morti nomen interdum ha…bet, non ſuopte ingenio mortem complectens, ſed quod eam tranſ…greſſoribus importat: Sic nec lignum mortem continuit in ſeſe, …et Deus ipſe mortem creauit. Deus enim hominem condidit, vt …eſſet immortalis, & ad ſuæ æternitatis imaginem, Deus mortem …non creauit, nec oblectatur viuentium interitu: ſed inuidia diabo…li mors in mundum introiuit, ſicuti Salomonis docet ſapientia. Imo …Deus hortatur hominem ante præuaricationem, vt manducaret de …ligno vitæ. Nam etiam arborem vitæ complexus eſt ſub dictione, …: cum diceret: De omni ligno quod eſt in paradiſo, come…dendo comedes; præſertim cum illa arbor ei, vtpote in medio pa…radiſi conuerſanti, cæteris proximior foret, *ibid.*

Extra paradiſum Deus hominem ex luto formauit. Vt igitur Deus aliquantulum pœnam leniret, iuſſit hominem habitare è re…gione paradiſi. In hoc imitatus eſt regem bonum & clementem …, qui non longinquum delinquenti inducit exilium, ſed pro…pinquum, iubens illum morari in conſpectu regiæ vrbis: qua re ſi…gnificat, fore vt mox reuocetur & in integrum reſtituetur. Præ…terea voluit: vt paradiſus ſubinde eius oculis obuerſaretur, quo re…cordaretur peccati, ipſumque oderit vt cauſam, quæ illum detur…baſſet poſſeſſione paradiſi: & ex animo deſideraret eum locum, ex quo præuaricatus cecidiſſet, *In Gen. cap.* 3.

Eiuſdem. Quemadmodum peritus figulus vas confractum con…terit iterum in ſuam conſperſionem, ſcilicet in lutum ſeu terram: …ſic hominem fractum fraude diaboli, reducit in ſuam conſperſio…nem, ſcilicet terram: cumque in reſurrectione vniuerſali reforma…bit & refinget. Iuſtum gloria immortali exornabit, vt poſſit frui æ…terno regno: iniuſtum ſic componet & finget, vt poſſit perpeti æ…ternum ſupplicium. *In Gen. cap.* 3.

Plinii. Sol, luna, ſtella, mare, terra, arbores, herbæ, bruta, & in his …, formicæ, conchæ, denique lucernæ, tempeſtatem præſenti…unt: Solus homo ſua mala non præſentit, neque proſpicit. *Lib.* 18. *cap. vlt.*

Ceruus paſtu dictamni excutiunt corpore ſagittas: à phalangio percuſſi cancrorum eſu ſibi medentur: lacertæ à ſerpentibus ictæ herba quadam ſe refouent: hirundines vexatis pullorum oculis chelidonia ſuccurrunt: teſtudo cuniculæ paſtu vires aduerſus ſer…pentes reficit: muſtela in murium venatu ruta ſe confirmat: cico…niæ origano: hedera apri ſibi medentur in morbis, item cancrorum …: anguis fœniculi ſucco abiicit exuuium: draco vernam nauſe…am ſylueſtris lactucæ ſucco reſtinguit: pantheræ aduerſus aconi…tum, hominis excrementis ſibi medentur, elephas chamæleontæ …(nam ſimilis eſt animanti color) deuorata; vrſi cum man…drogoræ mala deguſtauere, formicas lambunt: ceruus venenatis pabulis herba cinaræ reſiſtit: palumbes, graculi, merulæ, perdices, lauri folio annuum faſtidium purgant: idem faciunt columbæ, turtures, gallinacei, herba quæ vocatur helxine, anates, anſeres, cæteræque aquaticæ, herba ſiderite: grues & ſimiles, iunco paluſtri: coruus occiſo chamæleonte qui etiam victori nocet, lauro infeſtum virus extinguit: breuiter nullum eſt animal, quod non intelligat ſua remedia, Solus homo neſcit, vnde vel corporis vel animi remedia petere debeat. *lib.* 8. *c.* 27.

Si hominibus lætum eſt & glorioſum, filios habere conſimiles, & tunc magis generaſſe delectat, ſi ad patrem lineamentis paribus ſoboles ſucciſiua reſpondeat: Quanto maior in Deo patre lætitia eſt, cum quis ſic ſpiritualiter naſcitur, vt actibus eius & laudibus diuina generoſitas prædicetur? *Serm. 2. De zelo & liuore.*

D. Hieronym. Signaculum Dei eſt, vt quomodo primus homo conditus eſt ad imaginem & ſimilitudinem Dei: Sic in ſecunda regeneratione, quicunque Spiritum ſanctum fuerit conſequutus, ſignetur ab eo, & figuram conditoris accipiat. *In epiſt. ad Epheſ. capite primo.*

Laurentii Iuſtiniani patriarchæ. Quemadmodum oriente ſole noctis caligo depellitur: ita ſe humani cordis penetralibus diuina luce fundente præteritorum vitiorum fugantur tenebræ, ac naturalis puritatis dies ſerena refulget. Atque ſi ex huiuſmodi gratiæ nouo ſplendore reformatur mens hominum, & virum mutatur in alterum, *De contemptu mundi cap.* 13.

Dauidis regis. Homo ipſi vanitati quam ſimilimus eſt, dies vitæ illius obſcuri, ſimiles ſunt vmbræ quæ aſſiduo magis ad noctis caliginem tendit, *Pſalm.* 144.

Nazianzeni. Vt aquarum fluxus copioſarum, incidentem recipiens pluuiam, bullas excitat, quarum aliæ ſimul vt natæ ſunt, rumpuntur, aliæ diutius inflatæ, poſtea & ipſæ rumpi ſolent: Sic huius vitæ mare alios cum paulliſper conſpecti fuerint, occultat: alios diutius permanentes, ipſos quoq; ſubmergit, *Apud Antonium.*

Gregorii Nyſſeni. Quemadmodum lateres ex luto primam originem ducunt: Sic ex gleba terræ homines. *apud. Anton.*

¶ Adagium.

Vt nunc ſunt homines.

Si notabis temporum tuorum mores, vt ſemper in peius degenerantes à virtute maiorum: applicabis illud Homericum Οἷοι νῦν βροτοί εἰσιν. *Quod quidem Hemiſtichion aliquot eſt locis apud Homerum: hic de Aiace & de Hectore, ſaxum ingens humo facile tollentibus: Iliados quinto de Tydeo ſaxum item tollente.*

Homo homini Deus,

Homo homini Lupus.

Adagia vulgo familiaria, quæ pii & impii diſcrimen in humana vita detingunt.

¶ Hieroglyphica.

Palma in myſticis literis celebratiſſima, duplici de cauſa hominis ſimulachrum eſſe putatur: primum quia fructum non fert ſine coitu, ſed replentur eius rami gemmis maſculeis, quaſi ſemine quodam: deinde quia in ſuperiore parte habet quaſi cerebrum, quod Hebræi *Halulab*, Arabes vero *Chedar & Gemar* vocant: quo corrupto, moritur arbor, ſicut cerebro læſo, homo interit, quod quidem huic ſoli plantæ contingit. Præterea quod comam in cacumine habeat, & ramos in manuum modum protenſos, & fructus digitorum figuram præ ſe ferentes, vnde *dactyli*, id eſt, *digiti* ſunt appellati *Eruditus quidam lib. 2. Hieroglyph. pag.* 588.

Quoniam tumorculi illi, qui ſtillicidiis fiunt in aqua, cito prætereunt: ad humanæ vitæ fragilitatem oſtendendam, hieroglyphicum factum eſt prouerbium *homo bulla*, cuius meminit, *Varro lib de re ruſtica primo Pier. Val. l. 14. pag.* 396.

Conſule etiam tit. de Morte & vita.

Honeſtas, Honeſtum.

¶ DEINITIO ET ETYMOLOG.

HONESTAS, Græce σεμνότης, ητος, ἡ, & σεμνινῶ, honeſto dicitur. Et autem honeſtas mollis compoſitaq; moroſitas, *ſecundum Ariſtot. lib. Rhetor.*

Honeſtas eſt morum caſtitas, i. ſanctitas & diſciplina verbo Dei conſentiens, quæ in rebus externis & publicis legibus ſancita eſt, & in omni ordinum genere apparet. Huic contraria eſt ἀταξία 2. *Theſ.* 3. 6. & 1. *Theſ.* 5. 14. Verbum Hebr. *Hadhar* ſignif. ornauit, reueritus eſt, veneratus eſt. Inde nomen *Hadhar*, Ornatus, honeſtas, decor, magnitudo, magnificentia. Verbum *Cabedh*, ſignificat Grauis fuit. Inde *Cabodh*, gloria, honeſtas, grauitas, honor. Aliud verbum *Iakar* ſignificat precioſus fuit, charus eſt habitus. Inde *Iekar* nomen, dignitas, honeſtas.

UNIVERSITÄTS-BIBLIOTHEK PADERBORN

Honeſtas Græce καλὸς, ȣ̃, ὁ, dicitur. Eſt autem honeſtum id quod tale eſt, vt detracto omni vtilitate, vllis præmiis fructibusq; per ſeipſum poſſit iure laudari, quod quale ſit, non tam diſputatione, qua ſum vſus, intelligi poteſt, (quanquam aliquantum poteſt) quam communi omnium iudicio, & optimi cuiuſque ſtudiis aut factis, qui multa ob eam cauſam faciunt, quia decet, quia rectum, quia honeſtum eſt, etſi nullum conſecuturum emolumentum vident. Vt enim conſuetudo loquitur, id ſolum dicitur honeſtum, quod eſt populari fama glorioſum? *ſecundum Cicer. lib. 2. de finibus bonorum & malorum.*

Honeſtum idem eſt, quod ſpiritualis pulchritudo, vel quod eſt honore dignum, & idem quod virtus. *Ex B. Thom. ſecunda Secunda q. 145. art.* 1. Refertur nonnunquam ad corporis pulchritudinem. *Terent. Ita me dii ament, honeſtus eſt, hoc eſt, formoſus.*

¶ Loci Biblici.

Honeſtæ res coram hominibus procurandæ, *Rom.* 12.17.

Honeſtas externa pars Eccleſiaſtici ordinis, 1. *Cor.* 11.14. & 14.40.

¶ Patrum Sententiae.

Tanta eſt probitatis vis & honeſtatis, vt omnis vel pene omnis eius laude moueatur humana natura, nec vſq; adeo ſit turpitudine vitioſa, totum vt amittat ſenſum honeſtatis, *Aug. lib. de ciuit. Dei.*

Tantum ſplendor honeſtatis eſt, vt vitam beatam efficiat tranquillitas conſcientiæ, & ſecuritas innocentiæ. *Ambroſ. libro ſecundo, de Offic.*

¶ Sententiae Philosophicae.

Nihil turpe faciendum bono viro etiam ſi ex omni parte lateat, etiam ſi omnes Deos hominesque celare poſſimus. Nihil tamen in nobis auare, nihil iniuſte, nihil libidinoſe, nihil incontinenter eſſe faciendum. Sapientis enim eſt proprium nihil quod pœnitere poſſis facere, ſed ſplendide, conſtanter, grauiter, honeſte omnia. *Cic. 3. de Offic.*

Ecce torpent ingenia deſidioſæ iuuentutis, nec in vnius honeſtæ rei labore vigilatur, ſomnus languorq; eſt ſomno & languore turpior, malarum rerum induſtria inuaſit animos, cantandi, ſaltandique obſcœna ſtudia, effœminatos tenent: & ad muliebres blanditias extenuare vocem, mollitia corporis certare cum fœminis, immundiſſimis ſe extollere immunditiis, noſtrorum adoleſcentiam ſpecimen eſt, qui ſunt expugnatores alienæ pudicitiæ, immunditiæ negligentes ſuæ, *Senec. in Rhetor.*

Ita viue, vt nihil tibi committas, niſi quod committere etiam inimico tuo poſſis, *in epiſt.*

Honeſta & iuſta, de quibus ciuilis conſiderat, tantam differentiam, tantumque errorem in ſe habent, vt lege non natura eſſe videantur. *Ariſt. Ethic. c.* 3.

Honeſta omnes aut plerique volunt, ſed tamen vtilia eligunt. *Idem* 8. *Ethic. c.* 13.

Honeſtum eſt, quod per ſe eligendum cum ſit, laudabile eſt: bonum autem ſit iucundum, ſit quia bonum, *Ariſt. Rhet.* 1.

Honeſta ſunt & efficientia virtutis, & quæ à virtute efficiuntur. Honeſta ſunt quorum præmium eſt honor: & quorum præmium honor potius quam pecunia, & quæ ſimpliciter bona natura bona ſunt, & quæ accidunt, vt potius ſint mortuo, quam viuenti & quæ aliorum gratia, *idem ibid.*

Honeſtum quod in nobis eſt, hoc ex nobiſmet ipſis poſſidemus, *Alex. Aphrod. in* 1. *natur. q. c.* 2.

Honeſtum & honoratum eadem ſubiecto ſunt, ratione autem differunt: nam honeſtum expetitur: honoratum propter excellentiam ſic appellatur, *Simpl. in* 1. *anim. tex.* 1.

Honeſtum id eſt, quod propria ſua vi eſſentiali nos trahit, & allicit, & hoc per ſe appetimus. Et nil vtilitatis vel delectationis nobis afferat. *Albert. Magn. de natur. & orig. ani. tract.* 2. *c.* 6.

Honeſtum eſt homines erudire. *Plat. Apolog.* Honeſtum nullum, vt honeſtum malum eſt, nec turpe, vt turpe, bonum. *Idem in Alcib.*

Honeſtum bonum eſt: nam omnes honeſtæ actiones bonæ quoque ſunt. *Protag.* Honeſtum & bonum virum & fœminam felicem eſſe iniuſtum & malum miſerum dico. *In Georg. idem*

Honeſtum vtile, & iucundum qui loquendo inuicem diſcreuit, non eſt audiendus. *Ficin. in Plat. de legib. dialog.* 2. Honeſtas ſolius mentis decor, pulchritudo, & ornatus exiſtit. *Idem de volup. capite* 8.

Honeſtum ab vtili non re ipſa, ſed cogitatione diſcernitur. *Seb. Toxius in* 5. *Plat. de Repub.* Honeſtum non eſt ab vtili diſiunctum. *Marc. Anton. Natta de pulchro, lib.* 4.

Honeſtum vtili atq; iucundo duabus de cauſis dignitate præcedit: primo, quia iucunda in ſenſu, vtilia in phantaſia, honeſta in intellectu collocantur: ſecundo quia vtile & iucundum ad honeſtum, vt ad finem referuntur. *Leo Heb. de Am. dial.* 1.

Honeſtum cum vtili conuenit atque iucundo in rebus, quæ poſt earum abſolutam acquiſitionem iam poſſidentur, diligendis. *Leo Heb. de Amore dialog.* 2.

Honeſta & iucunda expetuntur ſimul, & amantur, quia ipſorum deſiderium in phanthaſia exiſtentiam quandam voluptuariam excitat: vtilia vero cum actu tantum poſſidentur … non, cum prorſus cupientibus ſint aliena, *idem ibid.*

Honeſtas idoneum militem reddit, *Veger. l.* 1. *c.* 7.

Quum quis res alienas non appetit, ſed ſuas tantum … paſſus repulſam armis ius ſuum perſequitur, hoc … ſione honeſtum eſt, *Dionyſ. Halic. l.* 8.

Animo per libidines corrupto nihil honeſti ineſt … *nal. lib.* 11.

¶ Apophthegmata.

Pythagoras, fac ea, inquit, quæ iudicaueris eſſe … poſtquam feceris, inglorius futurus ſis. Omnis … malus iudex eſt vulgus: quorum igitur laudes … res, eorundem vituperia quoq; ſperne. *Stob. ſerm.* …

Plato Optimum ſane, inquit, hoc dictum eſt … Quod vtile, ſimul etiam honeſtum eſt, *Stob. ſerm.* …

Socrates. Equus generoſus (dicebat) iudicabitur … ſumptuoſe ornatus, ſed eximius natura: itidem … qui opibus prædiues, ſed qui anima egregius erit. …

Antiſthenes dicere ſolebat, ea demum honeſta … quæ bona ſunt: turpia vero quæ mala, *Laert. l.* 6. …

Lacones, ſi quando ſuos inuocarent Deos, nihil … quam vt adderent dii cæteris bonis etiam ea, quæ … eſſent. Tantum valebat apud homines gentiles … *Huius rei teſtis eſt Plut. in apoph. Lacon.*

¶ Similitudines.

Socratis. Quemadmodum in ſimulachro: ſic in … mnes partes pulchras eſſe conuenit. *Apud Stob. in ſerm.* … *qui eſt in ordine primus.*

Vt ſtatua baſi: Ita vir bonus inſtituto innixus … nus dimoueri debet, *apud Stob. ſerm.* 1. *de Prudent.*

Roterodami. Sicut Mercurius quam minimo … ſole, licet alioqui vagus & errabundus: Ita non opor… honeſto diſcedere ſapientem. *In Simil.*

Vt matre grauida, minus laborat & in geſtatione … ſi rem honeſtiſſimam animo conceperimus, minore … ſequemur, quam ſtulta quædam oblectamenta. Et qu… mia ſequuntur, minore dolore margaritam illud … bi parare poterant. *In Simil.*

Vide virtus.

Honor.

¶ Deinitio et Etymolog…

HONOR, Græce τιμὴ, ῆς, ἡ, & τιμικὸς, ȣ̃, ὁ, honor… & τιμάω honoro. Eſt autem honor proprie … tas, quæ quauis ex cauſa alicui exhibetur. *Virgilius:* … *tali me dignor honore.* Et quoniam multa ſunt, prop… rem exhibere ſolemus, factum eſt, vt pro diuerſitate … teriæ, hoc vocabulum diuerſa ſignificet. Hinc aliquando … pro pulchritudine ponimus. *Virgilius: Frigidus & …* *decuſſit honorem.* Aliquando pro obſeruantia & cul… *Semper honore meo, ſemper celebrabere donis.* Interdum … nonnunquam pro præmio: *Vergilius, ipſis præcipue* … *dit honores.* Quandoq; pro ſepultura. *Vergilius, Cura* … *& mortis honore carentes.*

Honor municipalis eſt Reipub. adminiſtratio, cum … gradu, ſiue cum ſumptu, ſiue ſine erogatione contingens … *Calliſtratum Iuriſconſultum.*

Ab honor fit honoro verbum, quod eſt colo & … norificum, quod eſt plenum honoris: & honeſtum, & … *quibus infra.*

Honor eſt maximum bonorum exteriorum, *ſecund.* … 4. *Ethic.*

Honor eſt benefactiuæ gloriæ indicium, *ſecund.* … *Rhet.*

Honor eſt cuiuslibet virtutis præmium, *ſecund. B. Tho.* … *Secundæ. q.* 129. *art.* 4.

¶ Loci Biblici.

Honor & eius diuerſæ ſignificationes: pro pretio & … *Coloſſ.* 2. *verſ.* 23. pro ſubſidio & quouis officii genere, … *Roman.* 12.10. *Epheſ.* 6.2. 1. *Tim.* 5. *verſ.* 3.17. 1. *Pet.* 2.17. pro … Magiſtratui debita, *Roman.* 13. *verſ.* 7. pro honeſta cura … dine, 1. *Pet.* 3. *verſ.* 7. Honor habendus eſt corpori, … nos Deo debitus, *Malach.* 1.6. Regi, 1. *Pet.* 2.17. Parentibus … 16. *Matth.* 15.4. *Luc.* 18.20. *Epheſ.* 6. v. 1.2. Proximis, *Rom.* … 2.3. 1. *Pet.* 2.17. Vxori impertiendus. v. 37.

UNIVERSITÄTS-BIBLIOTHEK PADERBORN